Michał Mięsikowski, Wojciech Urynowicz, Zbigniew Strzelecki

OBSERWACJE ŻÓŁWIA CZERWONOLICEGO *TRACHEMYS SCRIPTA ELEGANS* W TORUNIU (WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE)

The observations of the Red-eared Slider *Trachemys scripta elegans* in Toruń (Kujawsko-Pomorskie Voivodeship)

Na terenie Torunia (w granicach administracyjnych miasta) w latach 1999-2013 zlokalizowano 13 miejsc, gdzie zaobserwowano żółwia czerwonolicego (ryc. 1). Obserwacje dotyczyły zarówno stawów, starorzeczy, oczek, jak i samej Wisły. Na stanowiskach odnotowywano najczęściej jednego osobnika, ale widywano także 2, 3 i więcej żółwi jednocześnie np. w tzw. „Martówce". Na zbiór w/w informacji składają się bezpośrednie obserwacje autorów, jak i potwierdzone doniesienia innych osób takich jak studenci, wędkarze, strażacy czy nauczyciele. Podanie konkretnej liczby zaobserwowanych żółwi jest mocno problematyczne. Składają się na to dwa główne czynniki tzn. opisy poszczególnych osobników nie dają podstaw do ich rozróżniania (jeden osobnik może być widziany wiele razy) oraz długi okres zbierania informacji (14 lat). Dotyczy to w szczególności stanowisk wzdłuż Wisły, gdzie poszczególne okazy mogą swobodnie się przemieszczać.

Ryc. 1 Stanowiska żółwia czerwonolicego na terenie Torunia (topografia: *geoportal.gov.pl*).
Fig. 1. Distribution of the red-eared slider *Trachemys scripta elegans* in Toruń (topographical map: *geoportal.gov.pl*).

Tab. 1. Daty oraz opis obserwacji żółwi czerwonolicych na terenie Torunia.
Tab. 1. Dates and details of observations of the red-eared slider in Toruń.

Stanowisko według mapy / Site number according to the map	Data obserwacji / Observation date	Opis / Details
1	06.2011	1 osobnik złapany w stawie na „Barbarce";
2	10.07.2003	1 osobnik wygrzewający się na brzegu;
3	08.1999	Znaleziony martwy 1 osobnik;
4	11.07.2001 1.09.2001	1 osobnik widziany w wodzie;
5	2001–2011	Widywano osobniki różnej wielkości od późnej wiosny do końca września;
		13.08.2009 jednocześnie spotkano 3 osobniki na pniu drzewa znajdującego się w wodzie od strony parku;
		20.08.2010 – przypadkowo schwytany osobnik (długość karapaksu ok. 10 cm) podczas połowu bentosu – okaz zabrany do akwarium (studenci z Zakładu Hydrobiologii UMK);
6	22.08.2004	Widziany duży 1 osobnik (długość karapaksu ok. 22 cm) z uszkodzoną przednią częścią pancerza;
7	15.05.2005 19.08.2005 3.07.2007	3 obserwacje – małe osobniki widziane w wodzie;
8	6.06.2002	Mały 1 osobnik widziany na brzegu;
9	06.2002 07.2003	Obserwacje po 1 małym osobniku;
10	29.07.2009	1 osobnik widziany w trzcinach;
11	14.06.2002	1 osobnik spotkany na brzegu przez wędkarzy (inf. ustna – przekazana przez wędkarzy);
12	12.09.2006	Osobnik wygrzewający się na brzegu;
	6.06.2010	Osobnik schwytany przez wędkarzy, następnie wypuszczony z powrotem;
13	05–09.2009	Widziano 6 razy – prawdopodobnie 2 lub 3 różne osobniki zarówno w wodzie, jak i na brzegu oczek wodnych. Poza tym tropy łap na wilgotnym lub suchym mule. Jeden osobnik pozbawiony lewego oka.

Żółw czerwonolicy w latach 80. i 90. ubiegłego wieku stanowił jedno z najczęściej hodowanych „domowych" zwierząt egzotycznych. Szacuje się, że w latach 1989-1997 z amerykańskich ferm wyeksportowano do sklepów i hodowców na całym świecie ponad 52 mln żółwi omawianego podgatunku. Przyjmuje się, że z tego do Polski w okresie od 1994 do 1997 r. wysłano ok. 450 tys. osobników (Najbar 2001). Nie wiadomo ile z nich dotarło do sklepów i terrarystów (ze względu na chociażby brak wykazów śmiertelności przewozowej).

Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody „Salamandra", na stronie internetowej Towarzystwa, na dzień 24.10.2014 podaje ponad 120 zgłoszeń o obserwacjach omawianego podgatunku w kraju. Najwięcej pochodzi z dużych aglomeracji miejskich (http://salamandra.org.pl/obceczerwonolicy.html dostęp z dn. 10.24.2014). Niestety, nie mamy konkretnych danych liczbowych z innych miast, aby sytuację porównać do miasta Torunia. Jedynie warszawska strona internetowa miastoiptaki.pl podaje, że w Parku Skaryszewskim (pow. 55 ha) tylko w 2014 r. udokumentowano fotograficznie 8 osobników. Niektóre z nich zimują od kilku lat w tych samych stawach.

Warto byłoby ocenić czy liczba osobników tego gatunku przebywająca na wolności to dużo czy mało. Jednak, po pierwsze – biorąc pod uwagę względność takowych pojęć – nie mają one żadnej wartości naukowej ani porównawczej. Po drugie – *Trachemys scripta* jako gatunek zupełnie obcy w Europie i bardzo „agresywny ekologicznie" W OGÓLE nie powinien bytować w naszych wodach, tym bardziej, że nie wiemy czy w przyszłości gatunek ten nie przystosuje się na tyle, aby swobodnie rozmnażać się w naszych warunkach. Poza tym zawarte powyższej dane (120 zgłoszeń do „Salamandry") można pobieżnie uznać za mało znaczące (alarmujące). Jednak jeśli podkreśli się fakt, że do tej pory nie przeprowadzono szczegółowych badań terenowych ukierunkowanych na wykrywanie żółwia – nasza wiedza okazuje się być bardzo fragmentaryczna. Nie mniej jednak jeżeli rozpatrzymy dane, którymi dysponujemy, np. 13 stanowisk obserwacji w Toruniu na obszarze 115 km^2 i 8 okazów w Warszawie w jednym tylko Parku Skaryszewskim na obszarze zaledwie (!) 0,55 km^2, można domniemywać, że w skali całego kraju liczebność tego żółwia znacznie przewyższa nawet nasze najśmielsze domysły liczbowe. Podawanie jednak jakichkolwiek szacunków, ze względu na nikłe dane, na razie wydaje się nieuzasadnione.

LITERATURA

NAJBAR B. 2001. Żółw błotny. Monografie Przyrodnicze. Wydawnictwo Lubuskiego Klubu Przyrodników, Świebodzin.

Summary

The Red-eared Slider *Trachemys scripta elegans* (Wied, 1838) is one of the most widespread reptiles in the world. Its natural habitat is limited to Central and South-Eastern United States. It was a popular pet in 1990s. It is estimated that over 52 mln individuals have been exported from professional farms within 10 years (1989-97), 450 thousands of which were exported to Poland. At present the red-eared slider is on the list of the world's 100 most invasive alien species (created by the IUCN Invasive Species Specialist Group). The red-eared slider due to its competitive behavior is a threat to native species such as the European Pond Turtle *Emys orbicularis* (Linnaeus, 1758), with which it competes for food and various habitat components, e.g. basking sites. In recent years in Toruń (area of ca. 115 km^2) red-eared sliders were observed in 13 localities.

Adresy autorów

Michał Mięsikowski
Zakład Zoologii Kręgowców, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
ul. Lwowska 1, 87-100 Toruń
Gobio - Usługi Przyrodnicze Michał Mięsikowski
ul. Bażyńskich 38/50 87-100 Toruń
e-mail: m.miesikowski@gmail.com

Wojciech Urynowicz
Zakład Zoologii Kręgowców i Biologii Człowieka Uniwersytet Pedagogiczny
im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
ul. Podchorążych 2, 30-084 Kraków

Zbigniew Strzelecki
Muzeum Przyrodnicze, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
ul. Lwowska 1, 87-100 Toruń